

OGROŽENOST SLOVENIJE ZARADI ŽIVALSKIH KUŽNIH BOLEZNI

Dušan Pirih*

Živalske kužne bolezni lahko povzročijo velike epizootiološke nesreče, nekatere pa tudi množična obolenja ljudi. Epizootiološka situacija v Evropi in v naši državi ni ugodna, zato obstaja stalna nevarnost nenamerne pa tudi namernega vnosa kužnih bolezni v Slovenijo.

Slovensko kmetijstvo so v preteklih 25 letih prizadele štiri večje epizootiološke nesreče, resno nevarnost pa so predstavljala tudi posamezna manjša žarišča posebno nevarnih kužnih bolezni. Veterinarska služba Slovenije je s pravočasnimi akcijami in ob sodelovanju imetnikov živali in prebivalstva preprečila širjenje teh bolezni in v zelo kratkem času sanirala okužene reje.

Stalna nevarnost zahteva, da se še večja pozornost posveti profilaksi kužnih bolezni, v celi državi pa moramo izpopolniti organiziranost veterinarske službe za uresničevanje osnovnih nalog sodobne epizootiologije. Veterinarska služba mora biti usposobljena in opremljena za hitro in učinkovito preprečevanje in zatiranje kužnih bolezni.

S pravočasno prijavo suma kužne bolezni lahko imetnik živali zagotovi hitro ukrepanje in prepreči večjo gospodarsko škodo. Zato moramo izboljšati tudi veterinarsko vzgojo imetnikov živali in prebivalstva.

Splošno o živalskih kužnih boleznih

Bolezni, ki jih povzročajo kužne klice ali mikrobi (bakterije, rikecije, virusi, glivice in praživali), imenujemo kužne bolezni. Med te bolezni, ki jih preprečujemo in zatiramo po določbah zveznih in republiških predpisov, štejemo tudi tiste, ki jih povzročajo zajedavci (paraziti). Nekatere kužne bolezni živali (zoonoze) ogrožajo tudi zdravje prebivalstva, ker se po naravni poti prenašajo med živalmi vretenčarji in človekom.

Nekatere bolezni se pojavljajo redko in v manjšem obsegu, druge pa bolj pogosto in se naglo širijo na večje območje. Zaradi določenih posebnosti mikroorganizmov in makroorganizmov se kužne bolezni po-

javljajo v zelo različnih oblikah, osnovne pa so: sporadična žarišča kužne bolezni, enzootija, epizootija in panzootija.

Kužne bolezni lahko povzročijo množična obolenja ljudi, ki so bili v stikih z obolelo živaljo ali so uživali živila, ki so jih proizvedle okužene živali.

Živalske kužne bolezni povzročajo veliko gospodarsko škodo v živinoreji, v živilski industriji, pri divjadi, v ribogojništvu, pri rejcih drugih živali, na področju preskrbe z zdravstveno neoporečnimi živali, v turizmu in izvozu.

Možne posledice so predvsem:

- neposredna škoda zaradi poginov živali, zakolov v sili, ubijanja večjega števila živali in zaradi zmanjšanja proizvodnje;
- prekinitve obratovanja živinorejskih, živilskih in drugih obratov;
- omejitve ali celo ustavitve izvoza živali, živalskih proizvodov in surovin;

- omejitve oziroma prepovedi mednarodnega prometa in negativne posledice v turizmu zaradi nevarnosti obolenja turistov;
- širjenje zoonoz pri ljudeh;
- stalna nevarnost za zdravje prebivalstva v zvezi z onesnaževanjem in okuževanjem okolja;
- veliki stroški za preventivo, zatiranje in izkoreninjanje teh bolezni ipd.

Ogroženost Slovenije

Takoj po vojni so Slovenijo ogrožale številne nevarne kužne bolezni, ki so bile posledica slabe preventive, neustrezne prehrane in zoohigijskih razmer ter drugih členov epizootiološke verige druge svetovne vojne. Veterinarska služba je kmalu zatrla večino klasičnih kužnih bolezni, ki so ogrožale Slovenijo (npr. urbano steklino, smrkavost, bruceloza goved, nalezljivo ohromelost prašičev ipd.), nekatere druge pa je zelo omejila (npr. tuberkuloza goved, atipično kugo perutnine, klasično prašičjo kugo, vranični prasad ipd.). Po teh uspešnih akcijah veterinarske službe smo nekaj časa ocenjevali epizootiološko situacijo v Sloveniji kot ugodno.

V zadnjih dvajsetih letih so živahna mednarodna trgovina in promet z živalmi, živalskimi proizvodi in surovinami ter krmili, razvoj turizma in organiziranje industrijske živinorejske in živilske proizvodnje povečali stopnjo ogroženosti. Industrijska proizvodnja je bila večinoma

Tabela 1. Epizootiološke nesreče v Sloveniji v obdobju 1962—1987

Datum epizootiološke nesreče	Vrsta kužne bolezni	Okužena občina — obrat	Število okuženih živali	Viri in poti infekcije	Posledice nesreče	Gospodarska škoda din (valorizirana vrednost v milijardah)
december 1964	slinavka in parkljevka	Sežana, Postojna, Koper, N. Gorica, Ajdovščina, Idrija, Il. Bistrica, Logatec, Cerknica, Ljubljana — govedorejski obrati	okrog 3000 goved	mnenje komisije Zveznega sekretariata za kmetijstvo in gozdarstvo: naravna infekcija (po mnenju pisca nekvadratna vakcina tipa O, proizvedena v Bačkem Magliču)	neškodljivo odstranjenih okrog 3000 goved, večmesečna zapora prometa in izvoza, propadli rezultati večletne selekcije	3
november 1966 do marca 1967	atipična kokošja kuga	Ptuj, farma Breg, Perutnina Ptuj	330 421 perutnine	širjenje bolezni iz privatnih rej	ubito 330 421 perutnine, večmesečna prepoved prometa, izguba plemen. materiala	1
julij 1984	virusna hemoragična septikemija pri postrevih	Radlje ob Dravi — Ribogojnica Muta Agrokombinat Maribor	okrog 51 ton mladice, predkonzumnih in konzumnih postrevi	virus so verjetno raznašali ptiči in voda iz sosedne države	pogin prek 60 % okuženih rib, slabši prirast, veliki stroški zaradi omejitve prometa in veterinarskih ukrepov	0,77
april — december 1987	tuberkuloza prašičev	Domžale, Grosuplje, Krško, Ljutomer, prašičerejske farne in 52 hlevov kooperantov v 22 občinah	okrog 15 000 prašičev	kontaminirana krmila	prepoved prometa, manjša vrednost, zaplenjeno meso, stroški zatiranja bolezni, stroški zdravstvene službe	1,25

* Dr., Republiška veter. uprava, Republiški komite za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, Parmova 33, Ljubljana.

Tabela 2. Stanje kužnih bolezni (v SFRJ) v letu 1986

Vrsta bolezni	Vrancični prisad		Steklina		Klasična prašičja kuga		Atipična kuga perutnine		TBC goved		TBC prašičev		TBC perutnine		Kokošji tifus		Bruceloza goved		Kužna malokrvnost kopitarjev		Huda gniloba čebelarjev	
	št. živ.	okuž. obč.	št. živ.	okuž. obč.	št. živ.	okuž. obč.	št. živ.	okuž. obč.	št. živ.	okuž. obč.	št. živ.	okuž. obč.	št. živ.	okuž. obč.	št. živ.	okuž. obč.	št. živ.	okuž. obč.	št. živ.	okuž. obč.	št. živ.	okuž. obč.
SR Bosna in Hercegovina	7	6	29	14	14	6	7	7	5	5	—	—	3	3	71	11	—	—	54	13	51	2
SR Črna gora	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
SR Hrvatska	2	2	268	67	10	6	11	11	38	15	1	1	23	16	144	24	—	—	258	36	97	4
SR Makedonija	5	4	—	—	—	—	—	—	57	7	—	—	—	—	5	2	1	1	—	—	—	9
SR Slovenija	—	—	117	24	1	1	—	—	10	9	2	2	23	12	27	12	—	—	12	5	111	2
SR Srbija	1	1	2	2	14	6	118	11	—	—	—	—	—	—	3	2	—	—	5	1	53	2
SAP Vojvodina	5	2	84	27	—	—	—	—	38	16	1	1	—	—	1	1	—	—	—	—	—	11
SAP Kosova	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
SFRJ	20	15	500	134	39	19	253	48	111	35	3	3	49	31	251	52	1	1	329	55	332	13

Tabela 3. Stanje kužnih bolezni v SFRJ v 9. mesecih leta 1987

Vrsta bolezni	Vrancični prisad		Steklina		Klasična prašičja kuga		Atipična kuga perutnine		TBC goved		TBC prašičev		TBC perutnine		Kokošji tifus		Bruceloza goved		Kužna malokrvnost kopitarjev		Huda gniloba čebelarjev	
	št. živ.	okuž. obč.	št. živ.	okuž. obč.	št. živ.	okuž. obč.	št. živ.	okuž. obč.	št. živ.	okuž. obč.	št. živ.	okuž. obč.	št. živ.	okuž. obč.	št. živ.	okuž. obč.	št. živ.	okuž. obč.	št. živ.	okuž. obč.	št. živ.	okuž. obč.
SR Bosna in Hercegovina	5	4	11	6	—	—	31	11	2	1	—	—	4	4	7	3	—	—	9	3	39	8
SR Črna gora	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
SR Hrvatska	2	2	198	48	14	5	36	9	7	2	4	4	20	8	9	3	—	—	11	4	47	10
SR Makedonija	—	—	—	—	—	—	7	2	18	4	—	—	—	—	5	3	—	—	—	—	—	1
SR Slovenija	1	1	170	25	2	1	34	8	2	2	200	7	19	6	9	5	—	—	6	3	89	23
SR Srbija	3	3	16	4	1	1	20	6	6	4	—	—	3	3	7	4	—	—	3	1	5	3
SAP Vojvodina	1	1	67	26	—	—	45	8	3	3	1	1	—	—	2	2	—	—	—	—	—	—
SAP Kosova	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
SFRJ	12	11	372	109	17	7	173	44	38	16	205	12	46	21	39	20	—	—	29	11	181	45

pogojena s uvozom živali, surovin in krmil iz drugih republik in držav s celega sveta. Koncentracija živali je prinesla potencialno nevarnost izbruha številnih epizootij. V Sloveniji je vedno več delavcev iz drugih republik in pokrajin ter zdomcev, ki nekontrolirano prinašajo živali, surovine in živila iz drugih krajev. Nevarnost širjenja kužnih bolezni je povezana tudi s sodobnim turizmom. Turisti iz raznih krajev sveta vnašajo povzročitelje kužnih bolezni na obleki, obutvi, z ostanki hrane in na druge načine.

Poglejmo nekatere poti širjenja posameznih kužnih bolezni v zadnjih letih:

- Številna nova žarišča atipične kokošje kuge so ugotovljena pri delavcih in sorodnikih iz drugih republik in pokrajin, ki so od doma prinesli živo ali zaklano perutnino.
- Atipično kokošjo kugo so ugotovili pri poginjenih perutnini, ki jo je neznan potnik odvrgl iz vlaka.
- Zadnjo epizootijo slinavke in parkljevke v luki Ploče je povzročila tranzitna pošiljka živali iz sosednje Madžarske.
- Najverjetnejši vir okužbe oziroma povzročitelj epizootije aviarnе tuberkuloze na prašičji farmi v Sloveniji so kontaminirana krmila iz krajev, kjer je perutninska tuberkuloza zelo razširjena.
- S pomjami obrata družbene prehrane nekega gradbenega podjetja, kjer so se hranili delavci iz drugih republik, smo dobili v preteklih letih nova žarišča klasične prašičje kuge.
- Skozi našo republiko potujejo tudi pošiljke kuncev iz drugih držav. Neodgovorni šoferji so na poti odvrgli poginjene kunce ali »darovali« živali in tako smo v preteklem letu dobili prva žarišča miksomatoze kuncev.

● Industrijska proizvodnja potrebuje ogromne količine krmnih sestavin. Z nekaterimi smo iz Južne Amerike uvozili tudi številne nove vrste in različne serološke tipe salmonel, ki ogrožajo zdravje živali in ljudi.

● Z nakupom prašičev od prekupčevalcev iz okolice Šabca in z oddajo nepregledanega mesa so posamezni prašičerejci povzročili obolenje ljudi s trihinelozo itd.

Iz navedenega izhaja, da ne moremo več govoriti, da je naša republika ali njeno posamezno območje izolirano epizootiološko območje. Cela Jugoslavija je postala enotno epizootiološko območje. Slaba organizacija preventivne službe in neustrezno izvajanje ukrepov proti kužnim boleznim v eni republiki ali pokrajini slej ko prej vpliva na poslabšanje epizootiološke situacije v celi državi. Živahen mednarodni promet vedno bolj ruši meje posameznih državnih epizootioloških prostorov in stanje v Evropi vpliva tudi na stanje kužnih bolezni v Sloveniji. Ogroženost oziroma nevarnost kužnih bolezni v Sloveniji je zato vedno večja.

Stanje kužnih bolezni

V Evropi je v zadnjih letih večkrat prišlo do izbruha klasičnih kužnih bolezni, ki so jih posamezne evropske države v preteklosti že izkoreninile. Slinavka in parkljevka sta se npr. že leta 1984 pojavili v Italiji ter se razširili skoraj po celi državi in že v kraje, ki so komaj 50 km oddaljeni od naše meje.

Zadnji primer te nevarne kužne bolezni je bil ugotovljen v drugi polovici leta 1987 v pokrajinah Lombardija, E. Romagnia, Toscana in Veneto. V oktobru 1987 se je ta kužna bolezen pojavila tudi v Zvezni republiki Nemčiji z dvema žariščema v kraju Grosburg pri Hanovru v bližini objekta za proizvodnjo vakcine.

V preteklem letu je bila klasična kuga prašičev ugotovljena skoraj v vseh državah EGS in v Avstriji, afriška prašičja kuga pa v Italiji, Portugalski in Španiji ter v posameznih primerih v nekaterih drugih državah Evrope.

Četudi lahko ocenimo epizootiološko situacijo v Jugoslaviji — v primerjevi s stanjem v Evropi — kot zadovoljivo, je stanje nekaterih kužnih bolezni že zaskrbljujoče (tabela 1, 2). Neugodno je predvsem stanje glede atipične kokošje kuge, ki se je pojavile v SFRJ leta 1986 v 48 občinah, v devetih mesecih leta 1987 pa v 44 občinah. Resen ekonomski in epizootiološki problem za jugoslovansko prašičerejo je klasična prašičja kuga, ki je bila ugotovljena v letu 1986 v 19 občinah oziroma v 4 republikah. Še vedno je jugoslovanski problem tudi nalezljiva malokrvnost kopitarjev, ki je bila ugotovljena leta 1986 v 55 občinah (329 konj), v devetih mesecih leta 1987 pa v 11 občinah (29 konj). Zaskrbljuje tudi stanje hude gnilobe čebelarjev zalege, ki je bila v letu 1986 prijavljena v 13 občinah, v devetih mesecih letos pa že v 45 občinah. SR Črna gora in SAP Kosova v preteklem letu in letos nista prijavili nobene kužne bolezni. Neprijavljanje kužnih bolezni ali nepoznavanje epizootiološke situacije pa je lahko največja epizootiološka nevarnost za katerokoli državo.

Stanje kužnih bolezni, ki ogrožajo vso državo, za leto 1987 v SR Sloveniji je prikazano v tabeli št. 3. Na podlagi tega prikaza in analize stanja ocenjujemo epizoo-

Tabela 4. Stanje kužnih bolezni, ki ogrožajo vso državo, v SR Sloveniji

Kužne bolezni, ki ogrožajo vso državo od 1. 1. do 15. 11. 1987	Št. okuženih živali	Št. okuženih dvorišč	Št. okuženih občin
1. afriška prašičja kuga	—	—	—
2. afriška smrkavost	—	—	—
3. atipična kokošja kuga	903	36	9
4. atrofični rinitis pri prašičih	—	—	—
5. bolezen Aujeszkega	—	—	—
6. bolezen Gumboro	—	—	—
7. bruceloza	4 (zajci)	4	2
8. cisticerkoza	398	197	12
9. dizenterija pri prašičih	163	1	1
10. ehinokokoza	10 118	2 135	14
11. enzooska goveja levkoza	—	—	—
12. eritrodermatitis pri krapih	—	—	—
13. furunkuloza pri postrveh	—	—	—
14. genitalna kampilobakterioza	—	—	—
15. goveja kuga	—	—	—
16. hemoragična septikemija pri govedu	—	—	—
17. huda gniloba čebelje zalege	734	94	32
18. influenza konj	—	—	—
19. klasična prašičja kuga	42	3	1
20. kokošja kuga	—	—	—
21. kokošji tifus	—	—	—
22. konjska kuga	—	—	—
23. kronična bolezen dihal pri perutnini	25 000	1	1
24. kužna malokrvnost kopitarjev	17	16	8
25. leptospiroza	18	14	6
26. listerioza	2	2	2
27. Marekova bolezen	—	—	—
28. miksomatoza	353	19	10
29. mrzlica Q	92	2	2
30. nalezljiva nekroza slinavke pri postrveh	—	—	—
31. nalezljiva ohromelost prašičev	—	—	—
32. nosestavost čebel	1 338	50	6
33. osepnice ovac in koz	—	—	—
34. pljučna kuga goved	—	—	—
35. pršičavost čebel	559	18	11
36. psitakoza	—	—	—
37. rdečica pri prašičih	7 588	7 314	41
38. salmoneloza	199 632	27	14
39. slinavka in parkljevka	—	—	—
40. smrkavost	—	—	—
41. spolna kuga konj	—	—	—
42. spomladanska viremija pri krapih	—	—	—
43. steklina	—	—	—
lisice	230	—	—
jazbeci	2	237	26
mačke	2	—	—
psi	1	—	—
kune	1	—	—
srne	1	—	—
44. toksoplazmoza	—	—	—
45. trihineloz	4	3	1
46. tuberkuloza	—	—	—
prašiči	8 898	—	—
perutnina	132	9 087	25
govedo	7	—	—
golobi	50	—	—
47. tularemija	—	—	—
48. varooza čebel	—	okužena vsa republika	—
49. vezikularna bolezen prašičev	—	—	—
50. virusna hemoragična septikemija pri postrveh	30 000	1	1
51. virusno vnetje želodca in črevesja pri prašičih	—	—	—
52. vnetje ribjega mehurja pri krapih	—	—	—
53. vranični prisad	1	1	1
54. vrtoglavost postrvi	—	—	—

tiološko situacijo glede posameznih kužnih bolezni takole:

- zelo ugodno je stanje glede 30 kužnih bolezni, ker v letu 1987 ni bila okužena nobena žival;
- ugotovljeni so sporadični primeri naslednjih kužnih bolezni: bruceloze zajcev, dizenterije prašičev, enzooske goveje levkoze, klasične prašičje kuge, kronične bolezni dihal pri perutnini, kužne malokrvnosti kopitarjev, leptospiroze, listerioze, mrzlice Q, tuberkuloze goved, virusne hemoragične septikemije pri postrveh, vraničnega prisada;
- neugodno je stanje glede: atipične kokošje kuge, cisticerkoze, ehinokokoze, hude gnilobe čebelje zalege, miksomatoze, nosestavosti čebel, pršičavosti čebel, rdečice, salmoneloze, silvatične steklina, tuberkuloze prašičev in perutnine ter varooze čebel.

Epizootiološke nesreče v Sloveniji

V tem članku ne bi omenjal manjših nesreč zaradi pojavov sporadičnih primerov kužnih bolezni, pri katerih je nastala manjša gospodarska škoda; npr. zaradi klasične prašičje kuge je bilo v letu 1985 ubitih 30 živali (Novo mesto, Kamnik), v letu 1986 23 živali (Lenart, G. Radgona), v letu 1987 pa 46 živali (Kranj). Opisal bom le večje nesreče zaradi izbruha kužnih bolezni.

Slovensko kmetijstvo so v preteklih 25 letih prizadele štiri večje epizootiološke nesreče.

Varstvo živali in prebivalstva pred kužnimi boleznimi

Skupščina SFRJ in Skupščina Slovenije sta v minulih letih z normativnimi akti opredelili organizacijska in druga vprašanja sistema varstva živali in prebivalstva pred kužnimi boleznimi.

Sprejeti so bili naslednji zakoni, ki urejajo zdravstveno varstvo živali in ljudi:

- Zakon o varstvu živali pred kužnimi boleznimi, ki ogrožajo vso državo (Uradni list SFRJ, št. 43/86);
- Zakon o varstvu prebivalstva pred nalezljivimi boleznimi, ki ogrožajo vso državo (Uradni list SFRJ, št. 51/84);
- Zakon o zdravstvenem varstvu živali (Uradni list SRS, št. 37/85);
- Zakon o varstvu prebivalstva pred nalezljivimi boleznimi (Uradni list SRS, št. 18/87).

Navedeni predpisi posvečajo pozornost profilaksi, torej ukrepom, ki imajo za cilj preprečiti pojav bolezni v nekem geografskem območju ali pri neokuženi (zdravi) populaciji. Razen tega določajo

ukrepe, s katerimi naj se zmanjša pojavljanje in širjenje bolezni, ki je prisotna v neki populaciji živali, to je zmanjševanje ali odstranjevanje povzročiteljev bolezni. V predpisano profilakso spadajo tudi veterinarsko-sanitarni ukrepi, ki se morajo izvajati že v fazi planiranja, projektiranja in pri vseh pripravah za začetek živinorejske proizvodnje. Prav tej profilaksi so nekateri obrati posvečali premajhno pozornost oziroma so se začeli ukvarjati s problematiko zdravstvenega varstva živali šele potem, ko so bili objekti že zgrajeni.

Navedeni predpisi posvečajo pozornost predvsem profilaksi, torej ukrepom, ki imajo za cilj preprečiti pojav bolezni v nekem geografskem območju ali pri neokuženi (zdravi) populaciji. Razen tega določajo ukrepe, s katerimi naj se zmanjša pojavljanje in širjenje bolezni, ki je prisotna v neki populaciji živali, to je zmanjševanje ali odstranjevanje povzročiteljev bolezni. V predpisano profilakso spadajo tudi veterinarsko-sanitarni ukrepi, ki se morajo izvajati že v fazi planiranja, projektiranja in pri vseh pripravah za začetek živinorejske proizvodnje. Prav tej profilaksi so nekateri obrati posvečali premajhno pozornost oziroma so se začeli ukvarjati s problematiko zdravstvenega varstva živali šele potem, ko so bili objekti že zgrajeni.

Posebna pozornost je posvečena tudi epizootiološki informatiki — zbiranju podatkov, na podlagi katerih bo lahko veterinarska služba analizirala, sintetizirala in raziskovala vzroke ter ocenjevala nevarnosti, stanje in potrebne ukrepe ob pojavu neke množične bolezni. Sprotno medsebojno informiranje veterinarske in zdravstvene službe in skupno programiranje akcij, ki jih bo koordinirala republiška komisija za varstvo pred zoonozami, pa mora zagotoviti še boljšo učinkovitost obeh služb na področju preprečevanja in zatiranja zoonoz.

Zaključek

Slovensko kmetijstvo so v preteklih letih prizadele štiri večje epizootiološke nesreče, resno nevarnost pa so predstavljala tudi posamezna manjša žarišča posebno nevarnih kužnih bolezni. Veterinarska služba je s pravočasnimi akcijami in odločnimi ukrepi preprečila širjenje teh posebno nevarnih kužnih bolezni izven okuženega objekta oziroma okuženega območja ter preprečila nastanek panzotije (eksplozivno širjenje kužne bolezni na celo populacijo živali) in v zelo kratkem času sanirala okužene reje.

Glede na epizootiološko situacijo v državi, Evropi in svetu, glede na epizootiološko neugoden geografski položaj naše republike ter vedno bolj živahno mednarodno trgovino in turizem obstaja stalna nevarnost nenamernega (pa tudi namernega) vnosa kužnih bolezni v našo republiko.

Zato mora veterinarska služba še večjo pozornost posvetiti profilaksi kužnih bolezni, kar še posebej velja za obrate z večjo koncentracijo živali. Pri preprečevanju kužnih bolezni bo izvajala predvsem naslednje ukrepe:

- preprečevanje kužnih bolezni (preprečevanje kontakta med povzročiteljem kužne bolezni in živaljo, preki-

Po toči poškodovano polje koruze.

- njanje verige prenosa bolezni, povečanje obrambne sposobnosti živali);
- zatiranje kužnih bolezni (zapiranje oziroma ločitev obolelih živali, prepoved ali omejitev gibanja, prometa, razmnoževanja itd., s katerimi se prepreči širjenje, uničevanje vira okužbe, sanacija okužene reje, povečanje obrambne sposobnosti živali);
- izkoreninjanje kužnih bolezni (ukrepe za popolno uničenje določene vrste inaktivnega mikroorganizma).

Za učinkovito izvajanje vseh navedenih nalog v zvezi s profilakso kužnih bolezni pa je potrebno:

- Dobro organizirana veterinarska služba v celi državi. Uresničevati mora osnovne naloge sodobne epizootiologije, to je, da raziskuje in pravočasno diagnosticira, zatem pa usmerja ukrepanje in vodi akcijo proti vsem škodljivim pojavom kužnih bolezni.
- Veterinarska služba v celi državi mora biti usposobljena in opremljena (s kadri, objekti, opremo in zdravili) za nove nevarnosti, za proučevanje zdravstvenih razmer na svojem območju, za planiranje ukrepov za preprečevanje in zatiranje kužnih bolezni in za raziskovanje novih metod in oblik preprečevanja, zatiranja in izkoreninjenja množičnih bolezni.
- Prosvetljevanje imetnikov živali in prebivalstva. Na tem področju ne moremo pričakovati pozitivnih rezultatov, če ne bodo samozaščitno delovali sami imetniki živali, enote civilne zaščite in občani. Če sama pravočasna prijava suma kužne bolezni lahko prepreči večjo epizootiološko nesrečo. Prosvetljevanje naj odpravi veterinarsko nevzgojenost imetnikov živali in prebivalstva. Z uspehom bodo lahko sodelovali in preprečevali epizootiološke nesreče samo tisti, ki bodo imeli določeno znanje o zdravstvenem varstvu živali.

1. Batis, J., 1987. Splošna epizootiologija, skripta (v pripravi).
2. Cvetnić, S., 1987. Suvremeni dometi epizootiologije u unapređenju zdravstva stoke. Zbornik VI. kongresa veterinarar i veterinarskih tehničara Jugoslavije, Zagreb, str. 285—293.
3. Čeh, R., 1987. Epizootiološka nesreča v farmi »Perutnina« Ptuj od novembra 1966 do marca 1967 — podatki iz arhiva Temeljnega sodišča v Ptuj.

4. Evidenca o 15-dnevih poročilih o kužnih boleznih v Sloveniji. Republiški komite za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, št. 322-03/84-4. Ljubljana 1987.
5. Poročilo o izvajanju zakona o varstvu živali pred kužnimi boleznimi, ki ogrožajo vso državo. Zvezni komite za kmetijstvo, št. 323-6/87. Beograd, oktober 1987.
6. Zaharija, I., 1980. Opća epizootiologija, Školska knjiga, Zagreb.

Dušan Pirih

The threat to Slovenia from epidemic diseases among animals

The basic forms and possible consequences of epidemic diseases among animals are first described. Due to increasing international traffic, the boundaries of epizootic regions in individual countries are gradually disappearing. Thus neither Slovenia nor any individual area of this republic is any longer an isolated epizootic area. The threat to Slovenia due to various epidemic diseases among animals is constantly increasing.

An appraisal of the present epizootiological situation in Europe, Yugoslavia and Slovenia is then given. Four serious epizootic cases which have affected Slovene farming over the last 25 years are then described. By means of prompt action by the Slovene veterinary service, together with the organized cooperation of all owners of animals and of the population as a whole, the general health of the inhabitants was preserved and the threat of greater economic damage eliminated.

A description is then given of the basic laws and regulations which deal with the organizational and other aspects of the system for the protection of animals and the population in general against infectious diseases.

In conclusion it is emphasised that greater attention should be paid to the prophylaxis of infectious diseases. The methods to be used to provide rapid and effective protection against such diseases, as well as to achieve their elimination, are also described.